

Avdelning
Utvärderingsavdelningen
Handläggare
Loulou von Ravensberg
08-563 085 47
loulou.von.ravensberg@uka.se

Datum 2017-09-26
Reg.nr 42-00440-16

Högskolan Dalarna
Rektor

Högskolan Dalarnas ansökan om tillstånd att utfärda ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnet arabiska som modersmål

Universitetskanslersämbetets beslut

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) avslår ansökan.

Ansökan och ärendets hantering

Högskolan Dalarna ansökte den 12 oktober 2016 hos UKÄ om tillstånd att utfärda ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnet arabiska som modersmål.

För granskning av ansökan utsåg UKÄ följande sakkunniga: docent Anette Månsson vid Uppsala universitet och professor Tetz Rooke vid Göteborgs universitet. De sakkunnigas bedömning baseras dels på Högskolan Dalarnas ansökan om examenstillstånd, dels på intervjuer som genomfördes den 4 april 2017. De sakkunnigas yttrande bifogas.

Bedömarens preliminära yttrande har av UKÄ skickats till Högskolan Dalarna på delning för att ge lärosätet möjlighet att påpeka eventuella sakfel. Högskolan har valt att inte kommentera delningen.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Bedömningen av ansökan har gjorts utifrån de krav som ställs i högskolelagen (1992:1434) och högskoleförordningen (1993:100) samt utifrån de krav som finns sammanställda i *Vägledning för ansökan om tillstånd att utfärda examen*.

De sakkunnigas bedömning är att Högskolan Dalarna inte har de förutsättningar som krävs för att ge en ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnet arabiska som modersmål. De sakkunniga anser att aspekterna lärresurs och undervisning, kurslitteratur och examination inte är tillfredsställande.

UKÄ instämmer i bedömningen att aspekterna lärresurs och undervisning, kurslitteratur och examination inte är tillfredsställande och att Högskolan Dalarna därmed inte har de förutsättningar som krävs för att ge ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnet arabiska som modersmål.

Beslut i ärendet har tagits av generaldirektören Anders Söderholm efter föredragning av utredaren Loulou von Ravensberg i närvaro av enhetschefen Viveka Persson, avdelningschefen Karin Järplid Linde och strategi- och planeringsansvariga Per Westman samt kommunikationschefen Agneta Rolfer.

Anders Söderholm

Loulou von Ravensberg

Kopia till:

Bedömagruppen

Granskning av Högskolan Dalarnas ansökan om tillstånd att utfärda ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnet arabiska som modersmål

Uppdraget

Högskolan Dalarna ansökte den 12 oktober 2016 hos Universitetskanslersämbetet (UKÄ) om tillstånd att utfärda ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnet arabiska som modersmål. Vi, docent Anette Månsson, Uppsala universitet, och professor Tetz Rooke, Göteborgs universitet, fick i uppdrag av UKÄ att granska ansökan.

Bedömning

Vår bedömning har gjorts utifrån de krav som ställs i högskolelagen och högskoleförordningen samt utifrån de krav som finns sammanställda i *Vägledning för ansökan om tillstånd att utfärda examen*.

Underlag för bedömningen har varit Högskolan Dalarnas ansökan om examenstillstånd samt intervjuer som genomfördes den 4 april 2017. Vid detta tillfälle genomfördes gruppvisa samtal med högskolans ledning, institutions- och utbildningsledning, VFU-ansvarig, studenter samt lärare. Vår bedömning redovisas i bilaga 1. Bedömningen sammanfattas i ett samlat omdöme med motivering.

Bedömargruppens preliminära yttrande har skickats av UKÄ till Högskolan Dalarna på delning för att ge lärosätet möjlighet att påpeka eventuella sakfel. Högskolan har valt att inte kommentera delningen.

De sakkunnigas rekommendation

Vi föreslår att UKÄ beslutar att inte ge Högskolan Dalarna tillstånd att utfärda ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnet arabiska som modersmål.

De sakkunniga

Anette Månsson

Tetz Rooke

Bilaga 1

De sakkunnigas motiveringar

Högskolan Dalarna

Lärosäte	Examenstillstånd	ID-nr
Högskolan Dalarna	Ämneslärarexamen gy arabiska som modersmål	A-2016-10-4047
<p>Utbildningens förutsättningar</p> <p>Lärreresurs</p> <p>Omdöme: Inte tillfredsställande</p> <p>Motivering: De lärare som är tänkta att undervisa i ämnet Arabiska som modersmål kommer från två olika miljöer, arabiska och svenska som andraspråk (SVAS). Lösningen borde ha goda förutsättningar att kunna utveckla en lärarutbildning i arabiska som modersmål. En sådan utbildning kan sägas hittills ha saknats i Sverige. Men integreringen av de två miljöerna är ännu inte genomförd.</p> <p>Det arabiska modersmålet består både av formellt och informellt språk. Variationerna i det talade arabiska språket är mycket stora. De omfattar ljudsystem, morfologi, syntax och lexikon. Lingvistiskt sett kan variationerna inom talad arabiska vara lika stora som skillnaderna mellan olika europeiska språk. Av dessa skäl är det viktigt att modersmållärarna har systematiska teoretiska kunskaper om skillnaden mellan de olika varieteterna av arabiska och deras grammatik. Det är också viktigt att modersmållärarna har en grundläggande sociolingvistisk medvetenhet. En svensk utbildning av modersmållärare i arabiska kräver en lärreresurs med vetenskaplig kompetens på detta område.</p> <p>Högskolan har två tillsvidareanställda lärare i arabiska och ett femtontal tillsvidareanställda lärare i SVAS vilket är tillräckligt för den planerade utbildningsvolymen och för att säkerställa kontinuitet för undervisning i arabiska. Av det totala antalet lärare som är tänkta att undervisa i arabiska som modersmål, är majoriteten disputerad varav en är professor i SVAS, en är professor i arabiska. Men professorn i arabiska är en gästprofessor och kan därmed inte sägas fullt ut bidra till kontinuitet. Han kan inte heller ge ämnet nämnvärd forskningsanknytning eftersom hans profil i huvudsak är litteraturvetenskaplig. Docenter saknas.</p> <p>Vetenskaplig kompetens i arabiska finns representerad när det gäller litteraturvetenskap/litteraturhistoria och inom grammatik och stilistik. Men dessa lärare saknar breda kunskaper i arabisk lingvistik och insikter i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete inom området inbegripet nyarabiska (talade varieteter/dialekter). De lärare som redovisas i lärartabellen uppfyller sammantaget inte de krav på vetenskaplig bredd och på ämnesdjup som ställs för undervisning i de föreslagna kurserna Arabisk lingvistik, Arabiska i Sverige, Det arabiska språkets struktur i ett svensk perspektiv samt Språkpolicy, kulturmöten och migration. Det är därmed vår bedömning att den vetenskapliga bredden och ämneskompetensen i arabiska som modersmål hos de lärare som är tänkta att delta i utbildningen är otillräcklig.</p> <p>Den ämnesdidaktiska kompetensen är tillräcklig med avseende på språkdidaktiken som generellt ämne där lärreresursen i SVAS är stark. Den ämnesdidaktiska kompetensen är dock otillräcklig när det gäller arabiska som modersmål och bristerna vägs inte heller upp av samarbeten med andra</p>		

Datum
2017-09-18Reg.nr
42-00440-16

språkdidaktiska miljöer vid högskolan Dalarna såsom SVAS då integrationen mellan dessa miljöer är otillräcklig.

Givet de siffror som lärosätet har uppgivit för tid för forskning och kompetensutveckling, sammantaget, 15- 40 procent för lektorer, inklusive lektorer i arabiska bedöms lärarna ha tillräcklig tid för båda.

Men sammanfattningsvis är balansen i lärarresurserna mellan vetenskaplig kompetens, ämnesdidaktisk kompetens och professionserfarenhet i nuläget totalt sett otillfredsställande. Ingen av de lärare som redovisas i tabellen har undervisat i arabiska som modersmål i den svenska skolan, inte heller bedriver de ämnesdidaktisk forskning i arabiska som modersmål. Eftersom det hittills i det närmaste kan sägas ha saknats en utbildning för ämneslärare i arabiska som modersmål i Sverige är bristerna förståeliga. En tänkbar lösning skulle kunna vara att rekrytera vetenskapligt meriterade forskare som bedriver forskning med ämnesdidaktisk inriktning inom arabiska eller en lärare med tydlig professionserfarenhet. Vi menar också att den arabiska miljön skulle vinna på att ytterligare fördjupa samarbetet med andra språkdidaktiska miljöer inom lärosätet.

Utbildningsmiljö

Omdöme: Tillfredsställande

Motivering: Utbildningen äger rum i en miljö som, generellt sett, präglas av forskning och utveckling. Vid lärosätet bedrivs viss ämnesteoretisk och ämnesdidaktisk forskning med relevans för ämneslärarutbildningen i arabiska som modersmål. Utbildningsmiljön sammantaget kommer att ge studenterna goda förutsättningar att utveckla ett kritiskt och kreativt förhållningssätt. Vid lärosätet finns en tillfredsställande infrastruktur avseende litteratur, lärandematerial, informationstekniska resurser och lärandestöd. Lärosätet har stor erfarenhet av utbildning på distans.

Vid lärosätet finns en organisation för den verksamhetsförlagda utbildningen som på ett övergripande plan är adekvat för att säkra att denna del av utbildningen erbjuds inom relevant verksamhet och ämne, också för utbildning på distans.

Det finns ett tämligen omfattande nationellt samarbete främst inom SVAS. På internationell nivå finns samarbete av relevans för ämneslärarutbildningen i arabiska som modersmål. På nationell nivå finns det också goda förutsättningar att utveckla ett samarbete med andra högskolor och universitet.

Utbildningens genomförande

Styrdokument

Omdöme: Tillfredsställande

Motivering: Utbildningsplanen är formellt utformad i enlighet med högskoleförordningen. Den innehåller mål som har utarbetats enligt högskoleförordningen och anger en tydlig struktur för den aktuella utbildningen.

Av kursplanerna framgår förväntat resultat, antal högskolepoäng samt undervisnings- och examinationsformer. Kursplanerna är formellt utformade i enlighet med högskoleförordningen.

Undervisning, kurslitteratur och examination

Omdöme: Inte tillfredsställande

Motivering: Av kursplanerna framgår förväntat resultat, antal högskolepoäng samt undervisnings- och examinationsformer. Undervisnings- och examinationsformerna är adekvata för både campus- och distansutbildning.

Forskningsanknytning säkras i det avsedda programmet som helhet genom den övergripande programmiljön. De medverkande lärarnas egen forskning borde innebära att studenterna, inte minst i sina examensarbeten, kommer att kunna ta del av denna forskning och själva ges förutsättningar att tillägna sig ett forskande förhållningssätt. Inom ramen för Arabiska som modersmål III, som ges på gymnasienivån, ingår även kursen Språkdidaktisk forskning - en forskningsöversikt.

Progressionen i ämnesutvecklingen i relation till utbildningens mål säkras i huvudsak, även om integrationen mellan de kurser som ges av den arabiska miljön respektive av SVAS med fördel kunde konkretiseras. Inom kurserna i arabiska siktar progressionen främst in sig på språkfärdigheten och kunskaper i grammatisk terminologi på arabiska.

Dock noterar vi flera brister såsom att kurslitteraturen och annat lärandematerial i vissa fall har svag anknytning till kursernas innehåll. Ett konkret exempel är kursplanen för Arabiska i Sverige, där lärandemål, innehåll och litteratur inte hänger ihop.

Valet att huvudsakligen utgå ifrån en arabisk undervisningstradition i kurserna i Arabisk lingvistik 1 och 2, innebär en tydlig risk att språkvetenskapliga och didaktiska inslag av relevans för arbete i en svensk skola får mindre utrymme. Hanteringen av just språkdidaktik är också ottydligt framskrivnen i kursplanerna. Den kurs som anges som den språkdidaktiska kursen, Arabiska språkets struktur i ett svenskt perspektiv, är ottydligt utformad för detta ändamål, med lärandemål, innehåll och litteratur som återigen är disparata. Kursen ter sig snarast som en kurs i arabisk grammatik med huvudsakligen grammatisk litteratur men utan didaktiskt innehåll. En valbar kurs med didaktisk inriktning och språkdidaktisk forskning inom ramen för Arabiska som modersmål III finns på gymnasienivån. Men kurser eller inslag som behandlar arabiska och multimodaliteter saknas.

Lärosätet har redan examenstillstånd inom flera lärarutbildningar varför den utbildningsvetenskapliga kärnan inte berörs i denna bedömning.

Sammanfattningsvis är blandningen av perspektiv välgrundad och genomtänkt, om än med vissa brister. Inriktningen på kurserna i förhållande till examensmålen är relevanta. Problemet är att innehållet i kurserna och kurslitteraturen i många fall inte motsvarar kursbenämningarna. Innehållet i kurserna och kurslitteraturen måste vara konsistenta med kursbenämningarna. Språkdidaktiken är dessutom alltför ottydligt framskrivnen i kursplanerna. Därutöver saknas också inslag som behandlar arabiska multimodaliteter.

Utbildningens resultat**Säkring av examensmålen**

Omdöme: Tillfredsställande

Motivering: Lärosätet har visat att det finns verktyg och system för att säkra att utbildningen ger

Datum
2017-09-18Reg.nr
42-00440-16

studenterna förutsättningar att nå examensmålen. Det finns system för att dokumentera krav med avseende på olika typer av examination.

Samlat omdöme: Inte tillfredsställande

Motivering: Sammanfattningsvis är vår bedömning att Högskolan Dalarna inte uppfyller samtliga krav för att ge utbildning som leder till ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnet arabiska som modersmål. Aspekten lärarresurs är inte tillfredsställande. Det finns ett totalt sett ett otillräckligt antal ämneslärare i arabiska som modersmål med tillfredsställande vetenskaplig bredd och kompetens. Den ämnesdidaktiska kompetensen är också otillräcklig när det gäller arabiska som modersmål. Ingen av de lärare som redovisas i tabellen har undervisat i arabiska som modersmål i den svenska skolan, inte heller bedriver de ämnesdidaktisk forskning i arabiska. Bristerna vägs heller inte upp av samarbeten med andra språkdidaktiska miljöer vid högskolan Dalarna såsom SVAS. Sammantaget är antalet lärare otillräckligt för att säkerställa kontinuitet för den planerade utbildningen. Aspekten undervisning, kurslitteratur och examination är inte heller tillfredsställande. Kurslitteratur och annat lärandematerial har, i vissa fall, svaganknytning till kursernas innehåll. Språkdidaktiken är otydligt framskriven i kursplanerna. Innehållet i kurserna och kurslitteraturen är i flera fall inte konsistenta med kursbenämningarna. Inslag som behandlar arabiska multimodaliteter saknas också. Övriga aspekter av ansökan är i huvudsak uppfyllda. Vi föreslår att UKÄ beslutar att inte ge Högskolan Dalarna tillstånd att utfärda ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnet arabiska som modersmål.